

ISTRAŽIVANJE KORIŠĆENJA MOBILNIH TELEFONA U VOŽNJI I STAVOVA VOZAČA - STUDIJA PRIMJERA DOBOJ

Milija Radović¹, Dunja Radović²

REZIME: U ovom radu su prikazani rezultati istraživanja o korišćenju mobilnog telefona za vrijeme vožnje metodama neposrednog opažanja i anketiranja vozača, a koje je sprovedeno u martu mjesecu 2014. godine na području grada Doboja. Neposredno opažanje obavljeno je na ukupno četiri lokacije, od koje su dvije obuhvatile opažanje na raskrsnicama, a druge dvije na otvorenim dionicama puta. Ukupno, neposrednim opažanjem obuhvaćeno je 1200 vozača, po 400 vozača u tri različita termina (07-08 h, 13-14 h, 17-18 h).

Anketiranjem obuhvaćeno je 200 vozača, od toga 139 vozača muškog pola i 61 vozač ženskog pola. U radu su prikazani rezultati koji se odnose na stepen korišćenja mobilnog telefona od strane vozača za vrijeme vožnje na raskrsnicama i otvorenim dionicama puta i rezultati koji se odnose na stavove, mišljenja i navike vozača u vezi korišćenja mobilnog telefona u vožnji.

KLJUČNE RIJEČI: mobilni telefon, neposredno opažanje, anketa, raskrsnice, otvorene dionice.

1. UVOD

Mobilni telefoni postali su nezamjenljiv poslovni alat kako većine stanovništva naše zemlje tako i ljudi širom svijeta, bilo da se isključivo koriste za komunikaciju, razgovore i razmjenu kratkih poruka ili i za naprednije primjene poput prenosa podataka, povezivanja ili surfovanja po internetu. Korišćenje mobilnog telefona podrazumjeva i poštovanje odrađenih pravila vezanih za mjesto i način razgovora kao i ponašanje u specifičnim situacijama i okolnostima. Jedna od takvih situacija u kojima nije poželjna upotreba mobilnog telefona je prilikom učešća u saobraćaju.

Upotreba mobilnog telefona višestruko odvlači pažnju vozača i izaziva različite promjene u njihovom ponašanju koje negativno utiču na bezbjednost saobraćaja, zbog čega je i Zakonom o bezbjednosti saobraćaja BiH zabranjena upotreba mobilnih telefona u saobraćaju. Korišćenje mobilnih telefona od strane vozača u toku vožnje odvlači pažnju i koncentraciju (ne uoče znak ili drugu pojavu), a povećava rizik nastanka saobraćajnih nezgoda. Prema istraživanjima obavljenim u SAD [2], 28% svih telefonskih poziva preklapa se sa vremenom vožnje, a 10% od ukupno poslatih poruka se pošalje za vrijeme vožnje. Takođe, istraživanje je pokazalo da 10,6% od ukupnog vremena vožnje vozači razgovaraju na mobilni telefon. Kad je u pitanju vrijeme kada vozač ne gleda u put ispred sebe zbog korišćenja mobilnog telefona podaci su sljedeći: kucanje poruke (23,3 s), pretraživanje imenika (8,2 s) i pozivanje (7,8 s).

¹ Milija Radović, dipl. inž. saob., Agencija za bezbjednost saobraćaja Republike Srpske, m.radovic@absrs.org

² Dunja Radović, Saobraćajni fakultet Doboja, radovic93@yahoo.com

Primjera radi, skretanje pogleda sa puta u trajanju od 1 do 2 sekunde u praksi, pri brzini kretanja od 60 km/h, predstavlja vožnju „na slijepo“ od 16,5 do 33 m. Toliko iznosi zaustavni put automobila za brzine kretanja od 30 do 55 km/h.

2.METOD

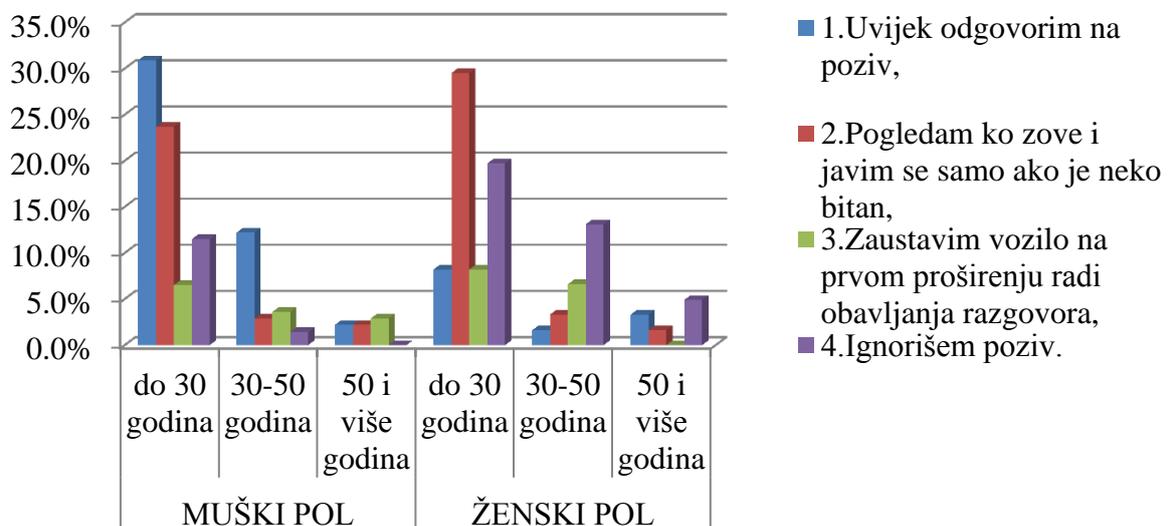
Kao osnovni metod prikupljanja podataka u istraživanju korišćen je metod neposrednog opažanja kao i metod anketiranja vozača. U tu svrhu razvijen je poseban listić koji je podrazumijevao upisivanje podataka o vozaču kao što su pol, godina starosti te da li koristi mobilni telefon za vrijeme vožnje, kao i anketni list koji se sastoji od deset pitanja (u radu su predstavljeni podaci o pet najznačajnijih pitanja) koji se odnosi na utvrđivanje stavova i mišljenja vozača u vezi korišćenja mobilnog telefona. Utvrđivanje broja vozača koji koriste mobilni telefon u vožnji vršeno je metodom neposrednog opažanja u vremenskim intervalima od 7-8 časova, 13-14 časova i 17-18 časova. Brojanja su vršena na raskrscicama u gradu i na otvorenim dionicama posebno. Rezultati neposrednog opažanja kao i anketiranja su unijeti u posebnu tabelu a zatim obrađeni i predstavljeni u radu.

3.REZULTATI

3.1. Rezultati ankete

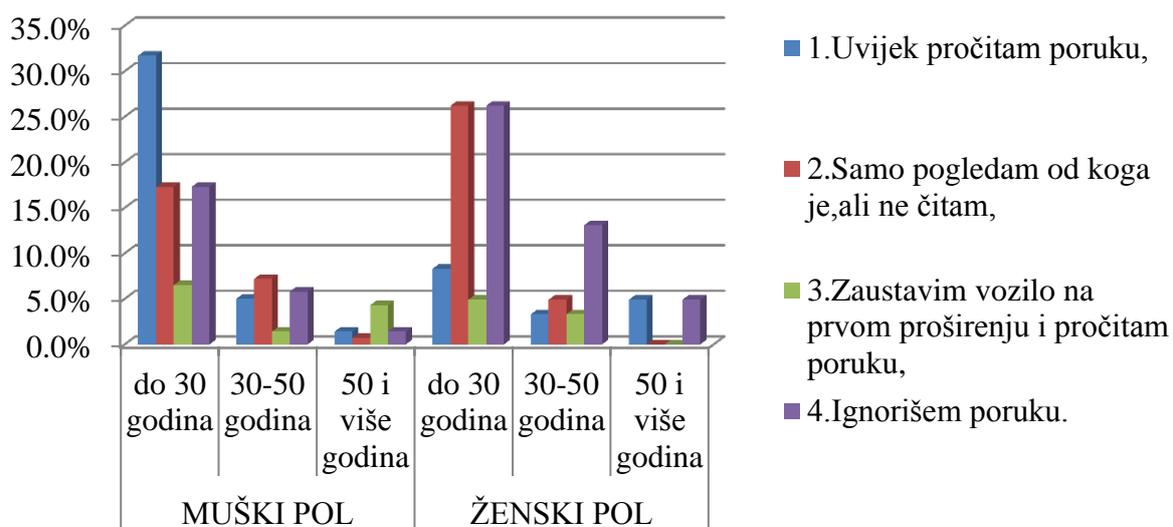
Anketirano je 200 vozača, 139 pripadnika muškog pola i 61 pripadnica ženskog pola. Anketno pitanje „Šta radite kad zazvoni telefon?“ je pokazalo da 45,3 % muškaraca i 13,1 % žena uvijek odgovore na poziv, 28,8 % muškaraca i 34,4 % žena pogleda ko zove i javi se samo ako je neko bitan. Zatim, 13 % muškaraca i 14,8 % žena zaustavi vozilo na prvom proširenju radi obavljanja poziva, a 12,9 % muškaraca i 37,7 % žena ignoriše poziv.

Šta radite kad zazvoni telefon?

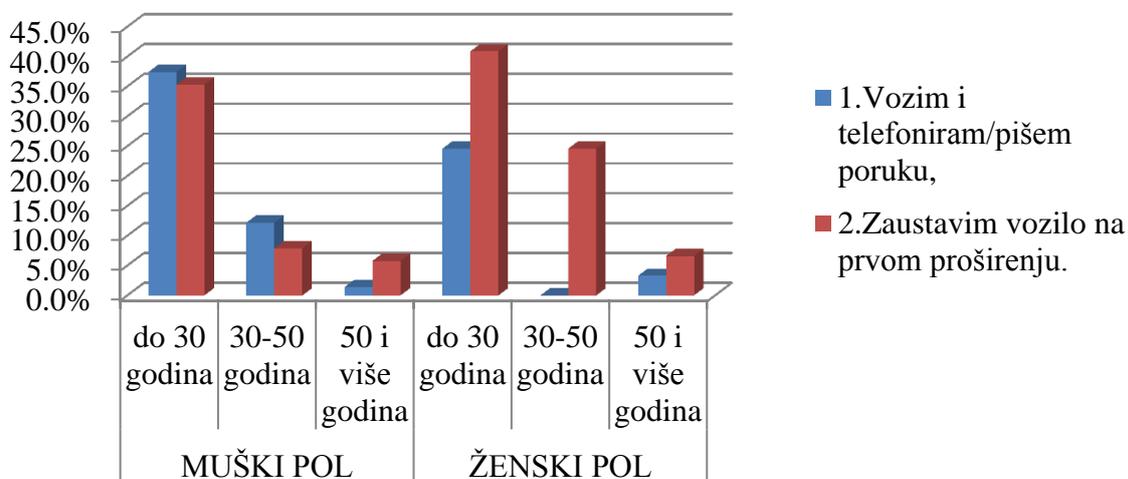
Anketno pitanje „Šta radite kad dobijete poruku?“ je pokazalo da 38,1 % muškaraca i 16,5 % žena uvijek pročita poruku, 25,2 % muškaraca i 31,1 % žena samo pogledaju od koga je poruka, ali je ne čitaju. Zatim, 12,2 % muškaraca i 8,2 % žena zaustave vozilo na prvom proširenju i pročitaju poruku, a 24,5 % muškaraca i 44,2 % žena ignorišu poruku.

Šta radite kad dobijete poruku?

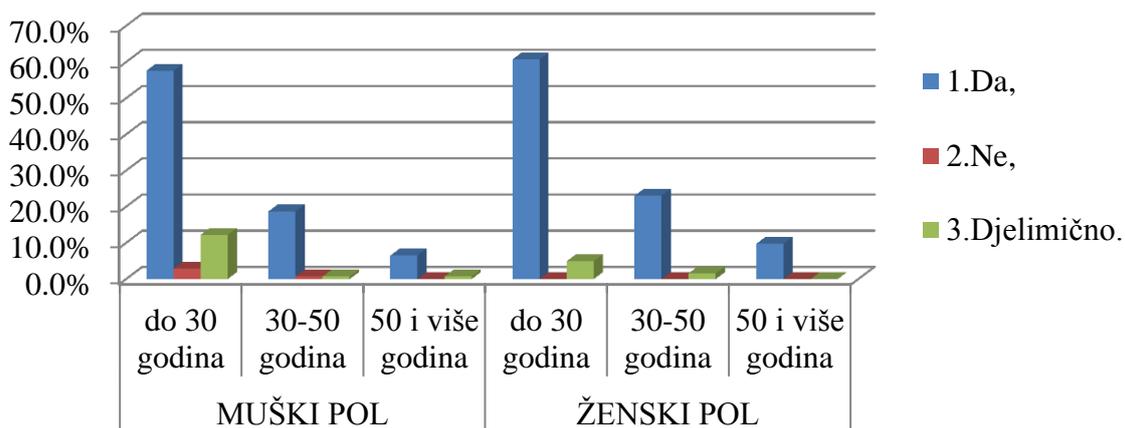
Anketno pitanje „Šta radite kada vozite, a imate potrebu nazvati nekoga ili poslati poruku?“ je pokazalo da 51 % muškaraca i 27,9 % žena vozi i telefonira/piše poruku, a 49 % muškaraca i 72,1 % žena zaustavi vozilo na prvom proširenju.

Šta radite kada vozite, a imate potrebu nazvati nekoga ili poslati poruku?

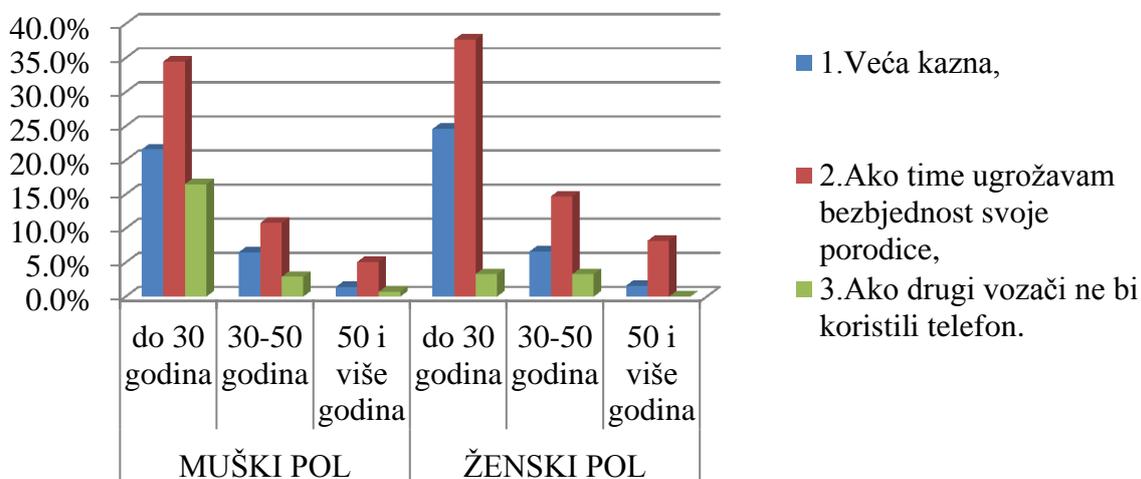
Na anketno pitanje „Da li smatrate da korišćenjem mobilnog telefona u vožnji izlažete povećanom riziku sebe i druge učesnike u saobraćaju?“ su 82,8 % muškaraca i 93,5 % žena odgovorili sa da, 3,6 % muškarca i 0,0 % žena su odgovorili sa ne, a 13,6 % muškaraca i 6,5 % žena su odgovorili sa djelimično.

Da li smatrate da korišćenjem mobilnog telefona u vožnji izlažete povećanom riziku sebe i druge učesnike u saobraćaju?

Na anketno pitanje „Šta bi vas opredijelilo da ne koristite mobilni telefon u vožnji?“ 29,5 % muškaraca i 32,8 % žena su se opredijelili za veću kaznu, 50,4 % muškaraca i 60,6 % žena ne bi koristili mobilni telefon u vožnji ako time ugrožavaju bezbjednost svoje porodice, a 20,1 % muškaraca i 6,6 % žena ako drugi vozači ne bi koristili telefon.

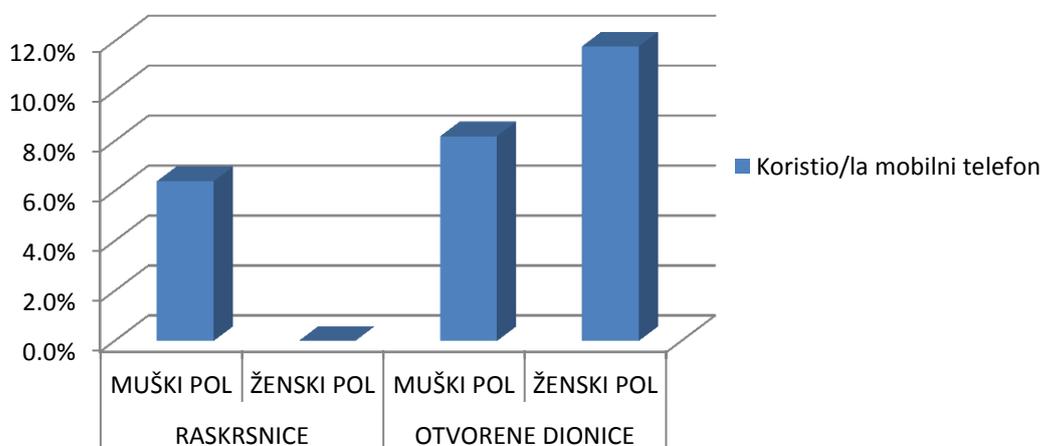
Šta bi vas opredijelilo da ne koristite mobilni telefon u vožnji?

3.2. Rezultati neposrednog opažanja

Neposrednim opažanjem obuhvaćeno je 1200 vozača, po 400 u tri različita termina. U vremenskom intervalu od 07-08 časova neposredno opažanje je vršeno na četiri lokacije, dvije raskrsnice i dvije otvorene dionice. Na raskrsnicama je obuhvaćeno ukupno 200 vozača, 173 (86,5%) vozača muškog pola i 27 (13,5%) vozača ženskog pola. Ukupno je mobilni telefon koristilo 5,5 % vozača. Kad je u pitanju polna struktura mobilni telefon je koristilo 6,4 % vozača muškog pola i 0 % vozača ženskog pola. Na otvorenim dionicama je obuhvaćeno 200 vozača, 183 (91,5%) vozača muškog pola i 17 (8,5%) vozača ženskog pola. Ukupno je mobilni telefon koristilo 8,5 % vozača. Kad je u pitanju polna struktura mobilni telefon je koristilo 8,2 % vozača muškog pola i 11,8 % vozača ženskog pola.

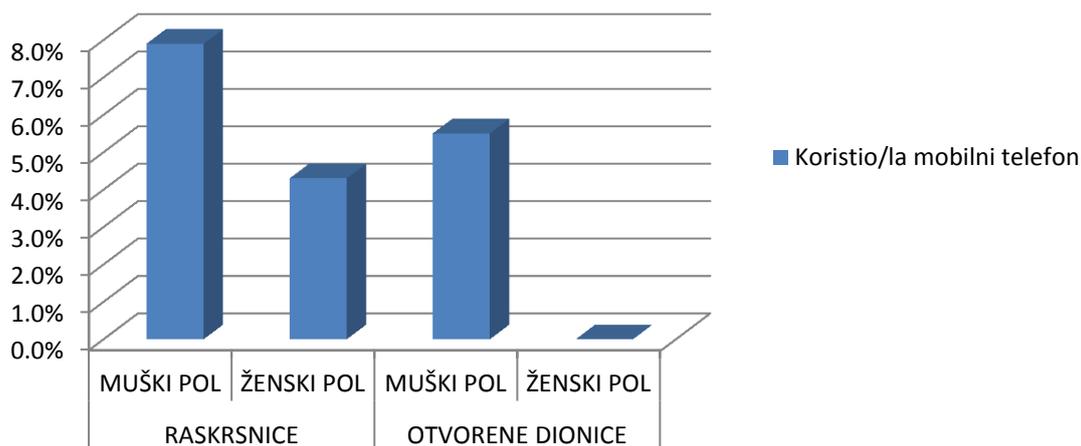
Korišćenje mobilnog telefona, termin 07-08 h

U vremenskom intervalu od 13-14 časova neposredno opažanje je takođe vršeno na četiri lokacije, dvije raskrsnice i dvije otvorene dionice. Na raskrsnicama je obuhvaćeno 200

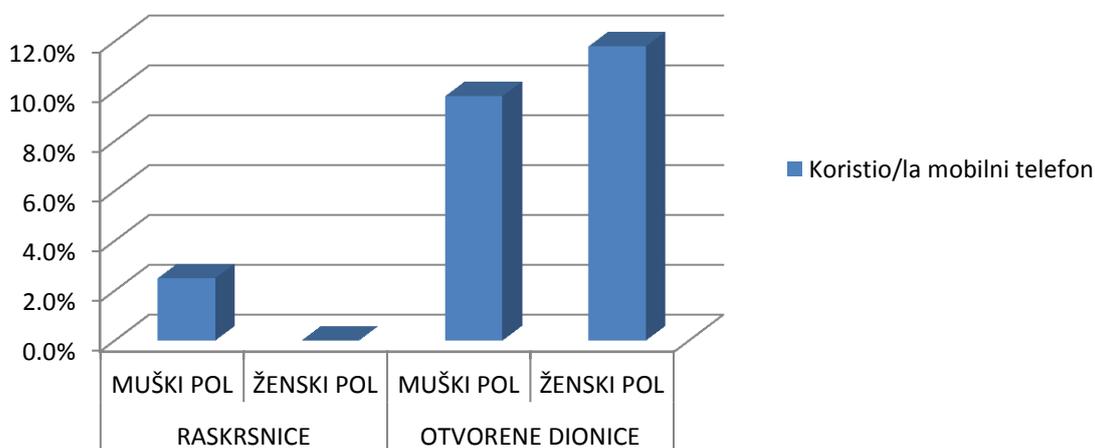
vozača, 177 (88,5%) vozača muškog pola i 23 (11,5%) vozača ženskog pola. Ukupno je mobilni telefon koristilo 7,5 % vozača. Kad je u pitanju polna struktura mobilni telefon je koristilo 7,9 % vozača muškog pola i 4,3 % vozača ženskog pola. Na otvorenim dionicama je obuhvaćeno 200 vozača, 183 (91,5%) vozača muškog pola i 17 (8,5%) vozača ženskog pola. Ukupno je koristilo mobilni telefon 5 % vozača. Kad je u pitanju polna struktura mobilni telefon je koristilo 5,5 % vozača muškog pola i 0 % vozača ženskog pola.

Korišćenje mobilnog telefona,termin 13-14 h

U trećem i ujedno posljednjem vremenskom intervalu od 17-18 časova je vršeno neposredno opažanje na četiri lokacije, dvije raskrsnice i dvije dionice. Na raskrsnicama je obuhvaćeno 200 vozača, 159 (79,5%) vozača muškog pola i 41 (20,5%) vozač ženskog pola. Ukupno je koristilo mobilni telefon 2 % vozača. Kad je u pitanju polna struktura mobilni telefon je koristilo 2,5 % vozača muškog pola i 0 % vozača ženskog pola. Na otvorenim dionicama je obuhvaćeno 200 vozača, 183 (91,5%) vozača muškog pola i 17 (8,5%) vozača ženskog pola. Ukupno je koristilo mobilni telefon 10 % vozača. 9,8 % vozača muškog pola i 11,8 % vozača ženskog pola.

Korišćenje mobilnog telefona,termin 17-18 h

4.DISKUSIJA

Većinu anketiranih vozača čine muškarci (69,5%), a manji dio žene (30,5%). Na osnovu rezultata sprovedene ankete najviše vozača muške populacije su se izjasnili da koriste mobilni telefon za vrijeme vožnje, a najviše vozača ženske populaciju su se izjasnile da isti ne koriste. Zatim, anketiranjem je utvrđeno da najveći dio vozača i muške i ženske populacije smatraju da korišćenjem mobilnog telefona u vožnji izlažu povećanom riziku sebe i druge učesnike u saobraćaju. Na osnovu poslednjeg anketnog pitanja je utvrđeno da se najviše vozača i muške i ženske populacije opredijelilo da ne koriste mobilni telefon u vožnji ako time ugrožavaju bezbjednost svoje porodice. Istraživanje je pokazalo da postoji određena vremenska neravnomjernost korištenja mobilnih telefona od strane vozača, gledano po mjestu posmatranja. Nešto veća upotreba mobilnog telefona je na otvorenim dionicama u odnosu na raskrsnice u gradu u jutarnjim i kasnim popodnevnim satima, dok je obrnuta situacija u ranim popodnevnim satima kada je nešto veća upotreba mobilnog telefona na raskrsnicama u gradu. Ovu pojavu bi trebalo dodatno istražiti.

5.ZAKLJUČAK

Na osnovu dobijenih rezultata neposrednog opažanja i ankete vozača kojom su utvrđeni njihovi stavovi i mišljenja u vezi korišćenja mobilnog telefona može se zaključiti da postoji značajan procenat vozača koji koriste mobilni telefon u vožnji. Vozači koji koriste mobilni telefon u vožnji znaju da korišćenjem mobilnog telefona izlažu povećanom riziku sebe i druge učesnike u saobraćaju, i da njegovom upotrebom mogu dovesti u opasnost i svoj i život drugih učesnika u saobraćaju, ali i dalje svjesno koriste mobilni telefon. Prema nekim istraživanjima 20 % saobraćajnih nesreća uzrokuje telefoniranje u vožnji. Odgovaranje na telefon, ili pozivanje za vrijeme vožnje može da dovede do saobraćajne nezgode usljed prekida pažnje ili smanjenja koncentracije. Vozač je u prvom redu odgovoran za bezbjedno putovanje vozilom. Iz tog razloga, svi vozači su dužni da preduzmu potrebne mjere opreza, jer korišćenje mobilnog telefona nije vrijedno rizika da se ugrozi sopstveni ili tuđi život. Isključiti mobilni telefon za vrijeme vožnje je najbolja mjera opreza. U narednom periodu neophodno bi bilo intenzivirati kontrolu i unaprijediti metode policijske kontrole korišćenja mobilnog telefona u vožnji jer se ova vrsta prekršaja još uvijek nedovoljno, odnosno samo sporadično kažnjava. Prema podacima iz registra novčanih kazni i prekršajne evidencije u 2012. godini u Republici Srpskoj su od strane policijskih službenika ukupno izdata 3622 prekršajna naloga zbog upotrebe mobilnog telefona u vožnji, odnosno samo oko 10 prekršajnih naloga dnevno. U Doboju, koji je predmet ovog istraživanja, je za čitavu 2012. godinu izdato svega 110 prekršajnih naloga za korištenje mobilnog telefona. Ovim istraživanjem je utvrđeno da je za samo tri sata posmatranja 77 vozača koristilo mobilni telefon. Osim toga, neophodno je kontinuirano provoditi sveobuhvatne medijske kampanje koje bi imale za cilj da vozačima ukažu na opasnosti kojima izlažu sebe i druge učesnike u saobraćaju ako koriste mobilni telefon u vožnji i na taj način utiče na promjenu njihovih stavova i navika.

6.LITERATURA

[1] www.ec.europa.eu/transport/road_safety/pdf/road_safety_citizen/road_safety_citizen_100924_en.pdf

[2] The Impact of Hand-Held And Hands-Free Cell Phone Use on Driving Performance and Safety-Critical Event Risk (U.S. Department of Transportation, National Highway Traffic Safety Administration)

[3] Zakon o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima u BiH („Službeni glasnik BiH”, broj 6/06, 75/06, 44/07, 84/09, 48/10 i 18/13),

[4] Andrić Z., Đerić M., Mobilni telefon kao faktor ometanja vozača za vrijeme vožnje – rezultati terenskog istraživanja (Banja Luka, 2013),

[4] Podaci Agencije za identifikaciona dokumenta evidenciju i razmjenu podataka